

NATURRESERVATET KAPLANSHOLMEN, KARLSTAD KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken (1998:808) om nya inskränkningar och skäl gällande naturreservatet Kaplansholmen i Karlstad kommun med tillhörande föreskrifter och skötselplan. Länsstyrelsen beslutar vidare att upphäva vissa äldre föreskrifter samt att tillfoga nya undantag för vissa äldre föreskrifter. Detta beslut gäller tillsammans med ursprungligt beslut om bildande av naturreservatet Kaplansholmen med tillhörande skydds föreskrifter från 1992-08-18, dnr 231-1587-91.

Syfte med naturreservatet

Delar av syftet med naturreservatet har förändrats över tiden varpå Länsstyrelsen nu anser att följande ska utgöra naturreservatets syften:

Syftet är att skydda och bevara ett område av högt geologiskt och pedagogiskt värde som en aktiv del av Klarälvens delta i Väneren med dess tillhörande vegetation och fauna. Vidare att uppnå och upprätthålla gynnsam bevarandestatus för den enligt habitatdirektivet utpekade naturtypen *alluvial lövskog*.

Kaplansholmens naturreservat bildas med syftet att:

- bevara de - ur geovetenskaplig och pedagogisk synvinkel - värdefulla deltabildande processer, naturföremål, strukturer och ytbildningar knutna till området
- bevara den värdefulla livsmiljön alluvial lövskog
- bevara de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för denna livsmiljö i gynnsamt tillstånd
- bevara biologiskt viktiga strukturer som döende och död lövved
- friluftsliv ska kunna bedrivas i naturreservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets geologiska strukturer, livsmiljöer och arter

Syftet uppnås genom att inget skogsbruk bedrivs i området samt att, i enlighet med bifogad skötselplan, granetablering i området förhindras. Vidare genom att området, så långt möjligt, tillgängliggörs för friluftslivet. Områdets orördhet bibehålls även genom att exploatering och arbetsföretag i området förhindras.

Nya föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att göra tillägg till befintliga föreskrifter med nedanstående föreskrifter och undantag.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet samt för den uppföljning som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för förvaltare att genomföra eller upphandla den skötsel som ska genomföras enligt till beslutet hörande skötselplan.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter, om det finns särskilda skäl.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i den rätt att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet:

1. bedriva markförbättringsåtgärd som dikning, kalkning eller gödsling
2. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel

Enligt de äldre föreskrifterna är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. schakta, tippa, muddra eller fylla ut
2. utföra någon skogsvårds- eller skogsbruksåtgärd.

Följande undantag från dessa föreskrifter skall gälla:

Föreskrifterna utgör inte hinder för sådan muddring av Sjöstadsgrenen som är nödvändig för att möjliggöra småbåtstrafik. Däremot är det inte tillåtet att placera muddringsmassor inom naturreservatet.

Föreskrifterna utgör inte hinder för underhåll och avverkning inom befintlig kraftledningsgata i naturreservatets västra del.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång:

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. anläggande av vägbommar vid markerad vandringsled
2. undersökningar av markslag, landskapselement, växt- och djursamhällen samt arter som ett led i uppföljningen av syfte och mål med naturreservatet
3. skötselåtgärder i enlighet med skötselplanen

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i reservatet i övrigt (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt).

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. gräva upp eller samla in kärlväxter, mossor, lavar och vedsvampar

2. medföra ej kopplad hund
3. utan länsstyrelsens tillstånd i näringssyfte organiserat utnyttja området, samt för skolor och institutioner att regelmässigt utnyttja området för att utföra vetenskapliga eller andra undersökningar

Föreskriften C2 utgör inte hinder för att bedriva jakt med lösgående hund inom Heden i norra delen av naturreservatet.

I samband med vetenskapliga undersökningar kan Länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C. Till vetenskapliga undersökningar räknas bl.a. den del av länsstyrelsens regionala miljöövervakning som utförs i samråd med naturvårdsförvaltningen, undersökningar inom ramen för uppföljning av åtgärdsprogram för hotade arter samt inventeringar av vissa organismgrupper.

Länsstyrelsen beslutar att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder ikraft tre veckor efter den dag författningen utkommit från tryck i länets författningssamling. Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller dessa föreskrifter omedelbart efter ikraftträdandet, även om de överklagas.

Upphävande av föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att upphäva nedanstående föreskrift.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet nämligen

1. utförande av enkel gångbro över Klockarådran samt strövstig på Kaplansholmen

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. gräva upp eller plocka växter. Förbudet gäller såväl blomväxter som spörväxter (mossor, lavar, svampar)

SAMMANSTÄLLNING AV FÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen har i beslut 18 augusti 1992 (Dnr 231-1587-91) beslutat om bildande av naturreservatet Kaplansholmen med tillhörande föreskrifter. I syfte att förtydliga vad som gäller inom naturreservatet Kaplansholmen följer en sammanställning av nu gällande samt föreslagna föreskrifter enligt nedan.

Enligt lag (1998:811) om införande av miljöbalken skall föreskrifter som gäller vid miljöbalkens ikraftträdande anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken.

Föreskrifter

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med naturreservatet samt den uppföljning som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för förvaltare att genomföra eller upphandla den skötsel som ska genomföras enligt till beslutet hörande skötselplan.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter, om det finns särskilda skäl.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i den rätt att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet:

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning
2. anlägga väg, luft- eller markledning
3. anordna upplag
4. bedriva täkt
5. schakta, tippa, muddra eller fylla ut
6. utföra någon skogsvårds- eller skogsbruksåtgärd.
7. bedriva markförbättringsåtgärd som dikning, kalkning eller gödsling
8. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel

Föreskrifterna utgör inte hinder för sådan muddring av Sjöstadsgrenen som är nödvändig för att möjliggöra småbåtstrafik. Däremot är det inte tillåtet att placera muddringsmassor inom naturreservatet.

Föreskrifterna utgör inte hinder för underhåll och avverkning inom befintlig kraftledningsgata i naturreservatets västra del.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång:

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. anordningar för utmärkning av och upplysning om naturreservatet
2. anläggande av vägbommar vid markerad vandringsled
3. undersökningar av markslag, landskapselement, växt- och djursamhällen samt arter som ett led i uppföljningen av syfte och mål med naturreservatet
4. skötselåtgärder i enlighet med skötselplanen

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i reservatet i övrigt (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt).

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. bryta grenar, fälla eller på annat sätt skada levande och döda träd och buskar
2. gräva upp eller samla in kärleväxter, mossor, lavar och vedsvampar
3. göra upp eld
4. medföra okopplad hund
5. framföra motordrivet fordon.
6. framföra motordriven farkost i Klockarådran
7. utan länsstyrelsens tillstånd i närings syfte organiserat utnyttja området, samt för skolor och institutioner att regelmässigt utnyttja området för att utföra vetenskapliga eller andra undersökningar

Föreskriften C4 utgör inte hinder för att bedriva jakt med lösgående hund inom Heden i norra delen av naturreservatet.

I samband med vetenskapliga undersökningar kan Länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C. Till vetenskapliga undersökningar räknas bl.a. den del av länsstyrelsens regionala miljöövervakning som utförs i samråd med naturvårdsförvaltningen, undersökningar inom ramen för uppföljning av åtgärdsprogram för hotade arter samt inventeringar av vissa organismgrupper.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen den i bilaga 4 redovisade skötselplanen för naturreservatet.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Kaplansholmens naturreservat
Län	Värmland
Kommun	Karlstad
Lägesbeskrivning	Ca 4 km öster om Karlstads centrum vid mynningen av Klarälvens ostligaste ådra i Väneren
Församling/Socken	Karlstad socken
Natura 2000 beteckning	SE 0610141
Topografisk karta	10DNV
Ekonomisk karta	10D7e
Naturgeografisk region	22 a
Kulturgeografisk region	Värmlands Vänerslätt
Fastigheter	Karlstads kommun: Välsviken 2:1, 3:1 och Örsholmen 1:1
Areal	56 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen Värmland

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Ärendets beredning

Karlstads Naturvårdskrets av Svenska Naturskyddsföreningen föreslog i skrivelse till länsstyrelsen den 20 juli 1983 att Karlstads kommun och länsstyrelsen skulle ta upp frågan om naturreservatsbildning för Kaplansholmen. Ärendet remitterades till Karlstads kommun som, genom kommunstyrelsen den 21 januari 1985, meddelade att man i princip inte hade något att erinra mot reservatsbildning.

I samband med revidering av skötselplan för naturreservatet gjorde länsstyrelsen bedömningen att det finns skäl att göra tillägg och ändringar av naturreservatets syfte och föreskrifter från det tidigare beslutet enligt 7 kap. 5 § miljöbalken. Bakgrunden till ändringarna är följande:

- Ändring beträffande tidigare beslut om anläggande av enkel gångbro och vandringsleder på Kaplansholmen.
- Utökning av naturreservatets biologiska värden genom den i habitatdirektivet utpekade naturtypen *alluvial lövskog*.
- Ändring gällande tidigare tillståndsplikt för underhåll och avverkning inom den kraftledningsgata som finns i naturreservatets västra del.
- Ändring gällande tidigare tillståndsplikt för muddring i Sjöstadgrenen för att möjliggöra småbåtstrafik.

Remissinstansernas och sakägares synpunkter

Från Karlstad elnät AB framfördes synpunkter på att det är betydelsefullt att de reservatsföreskrifter som står under A. i reservatsbeslutet inte utgör något hinder för diverse underhållsåtgärder av den kraftledningsgata som löper genom naturreservatets västra del.

Från Karlstad båtklubb framfördes synpunkter om lämpligheten att flytta naturreservatets gräns i linje med den befintliga kraftledningsgatan för att undvika fortlöpande underhållsröjning inom naturreservatet. Vidare betonades båtklubbens möjlighet att återskapa tillräckligt vattendjup i Sjöstadgrenen/Kaplansmyningen för att öka tillgängligheten för båttrafiken. I övriga avseenden tillströks förslaget.

Skogsstyrelsen tillstryker bildandet av naturreservatet samt förslagna skötselåtgärder i skötselplanen.

Ingen erinran från övriga.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Överenskommelse mellan Länsstyrelsen och Karlstad elnät AB över att i reservatsbeslutet understryka att reservatsföreskrifterna inte utgör hinder för underhåll samt avverkning inom den befintliga kraftledningsgatan. Berörs mark utanför den befintliga kraftledningsgatan ska emellertid samråd med Länsstyrelsen ske.

Via muntlig kontakt med Karlstad båtklubb kommenterade Länsstyrelsen de synpunkter som båtklubben framlagt. Naturreservatsgränsen kan i dagsläget inte flyttas eftersom huvuddelen av fastmarken är inrapporterad som Natura 2000- område. Vidare finns geologiska värden kopplat till den utpekade marken som riskerar att drabbas om reservatsgränserna ändras. Beträffande båtklubbens önskan att muddra Sjöstadgrenen för småbåtstrafik är detta inget som strider mot reservatsbeslutet. Efter överenskommelse mellan Länsstyrelsen och Karlstad båtklubb sammanfattades ovanstående punkter i en tjänsteanteckning som skickades till båtklubben.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING OCH INTRESSEPRÖVNING

Beskrivning av omgivande landskap och reservatet

Naturreservatet Kaplansholmen är en del av Klarälvens delta och ligger beläget vid utloppet av Klarälvens östliga mynningsarm i Vänern. Med undantag från ändringar i Vänerns vattenstånd, samt muddringsarbeten utförda längs med naturreservatets största mynningsådra – Sjöstadsgrenen – utgör området vid Kaplansholmen för närvarande ett av få områden där de deltabyggnande processerna inom Sveriges största aktiva delta ännu fortgår relativt opåverkade.

Naturreservatet uppvisar en rad av de ytformer och utvecklingsmönster som karaktäriserar deltabildande processer såsom levéer, mittbankar, strömfåror, älvvallar och strandvallar vilka ger området ett stort pedagogiskt värde för förståelse över landskapets utveckling. Vidare fungerar vegetationen inom naturreservatsområdet som ett åskådligt exempel på växters invandring och nykolonisering av nybildad mark, där de senaste bildade delarna hyser en tuvig fuktstarräng som sedan successivt övergår till buskvegetation och därefter till lövskog, dominerad av triviallövträd som björk, al och asp. Lövskogar av det slag som växer på Kaplansholmen kallas för alluviala lövskogar, dvs. skogar som är tidvis översvämmade. Denna typ av skog har höga biologiska värden och är därför utpekade inom EU:s nätverk Natura 2000. Inom naturreservatet påträffas en rad av, för naturtypen, viktiga strukturer, så som alluviala avlagringar, en kontinuitet av lövträd med en varierad åldersstruktur och gamla träd, en hög andel död ved av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier samt typiska arter som rörsvepemossa, entita, stjärntmes och mindre hackspett.

Motiv till skydd

Kaplansholmen visar en representativ bild av deltabildande processer och ytformer, vilket gör naturreservatet högtintressant ur geovetenskaplig och naturhistorisk synvinkel. Området är av stort pedagogiskt värde för geovetenskapliga studier av typiska deltaformationer som älvvallar, levéer, strandvallar och mynningsådror. Värdefullt är även möjligheten till studier av vegetationens kolonisering av nybildad markyta.

Naturreservatets skogsbestånd består av den enligt habitatdirektivet utpekade naturtypen *alluvial lövskog*. Det största hotet mot landets alluviala lövskogar är avverkning samt förändringar i hydrologi och vattenkemi. För att uppnå och upprätthålla gynnsam bevarandestatus för

naturtypen *alluvial lövskog* krävs att området tillåts utvecklas genom en naturlig dynamik och att beståndet i stort lämnas till fri utveckling, undantaget nödvändiga skötselåtgärder vilka nämns i skötselplanen. Med hänsyn till detta har skyddsformen naturreservat bedömts som mest lämplig för att långsiktigt skydda områdets höga biologiska värden. Skyddsformen bedöms även vara den mest lämpliga med avseende på områdets geovetenskapliga, naturhistoriska och sociala värden.

Föreslagna åtgärder i skötselplanen (bilaga 4) är en del i Länsstyrelsens arbete med främst två regionala miljömål:

- *Levande skogar*; skydd av området ingår i delmål 1, undantagande av ytterligare arealer skyddsvärd skogsmark från skogsproduktion.
- *Ett rikt växt- och djurliv*; skydd, upprättande och bevarande av livsmiljöer är den viktigaste delen i agerandet för att uppfylla delmålen 1 och 2, att hejda förlusten av biologisk mångfald och att förbättra bevarandestatusen för hotade arter.

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en vägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen.

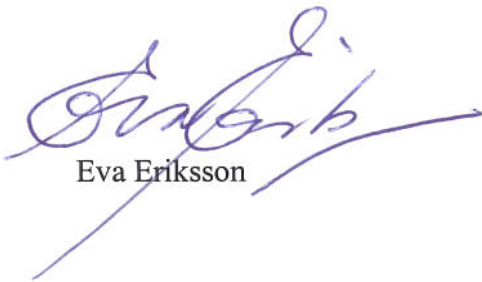
Upplysningar

Länsstyrelsen är enligt punkten A2 bilagan till förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, ansvarig för att bedriva tillsyn över naturreservatet. Särskild tillsynsman anlitas. I tillsynen ingår att övervaka att reservatsföreskrifterna följs. Enligt 29 kap. 2 och 2 a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Hur man överklagar, se bilaga 5

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Eva Eriksson. Föredragande har varit byrådirektör Liv Lötberg. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljörättsjurist Karin Sjöberg och antikvarie Carina Gottfridsson.

Eva Eriksson

Liv Lötberg

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Områdesbeskrivning
4. Skötselplan
5. Hur man överklagar
6. Konsekvensutredning

Sändlista

Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM

Skogsvårdsstyrelsen i Värmland-Örebro län, Box 387, 651 09 KARLSTAD

Fiskeriverket, Box 423, 401 26 GÖTEBORG

Karlstad kommun, Drottninggatan 32, 651 84 KARLSTAD

Nedre Klarälvens fiskevårdsområdesförening, Sara Genell, Teknik- och fastighetsförvaltningen,
Karlstad kommun, 651 84 KARLSTAD

Klarälvens vattenvårdsförbund, Tord Ripemo, Miljöförvaltningen, Karlstad kommun, 651 84
KARLSTAD

Karlstads Elnät AB, 651 84 KARLSTAD

Hedens båtklubb, c/o Sven Hertzberg, Box 5063, 650 05 KARLSTAD

Naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Värmland, Verkstadsgatan 1, 652 19 KARLSTAD

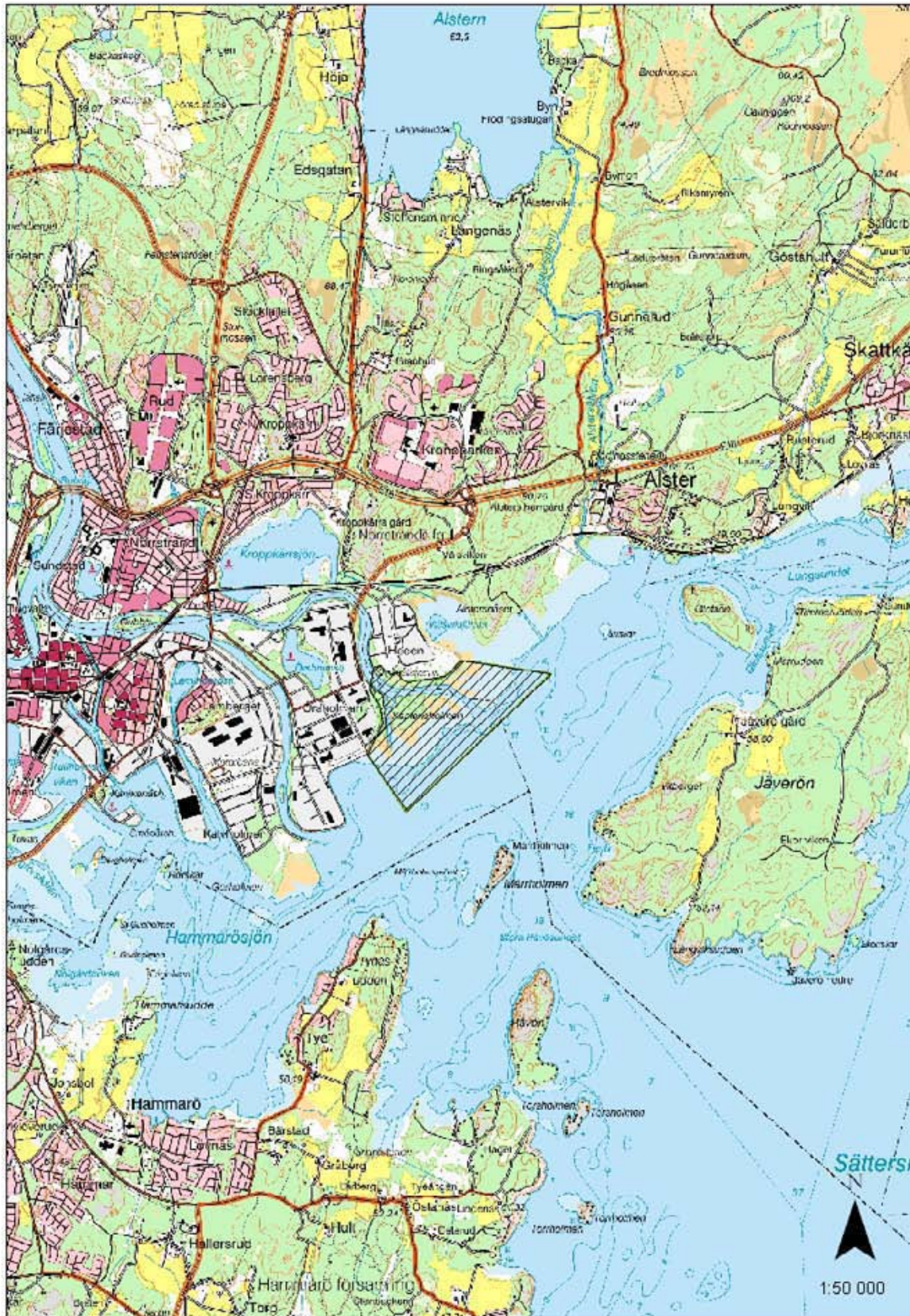
Wermlands Ornitologiska förening, c/o Jan Rees, Soldattorpet 48, 653 50 KARLSTAD

Värmlands Botaniska Förening, c/o Per Larsson, Fallängsvägen 39A, 671 51 ARVIKA

Planeringsenheten

Naturvårdsenheten

Enheten för areella näringar

Figur 1: Naturreservatet Kaplansholmen (snedstreckat område)

Figur 1: Naturreservatet Kaplansholmen (snedstreckat område)

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

OMRÅDESBESKRIVNING FÖR NATURRESERVATET KAPLANSHOLMEN

Kaplansholmens naturreservat är beläget ca 4 km öster om centrala Karlstad vid utloppet av Klarälvens östliga mynningsarm i Vänern. Kaplansholmen har naturhistoriskt byggts upp som en mittbank genom deltabildande processer och visar en representativ bild över ett insjödeltas uppkomst och tillväxt. Detta faktum gör området högtintressant ur geovetenskaplig och naturhistorisk synvinkel. Reservatet uppvisar en rad av de ytformer och utvecklingsmönster som karaktäriserar deltabildande processer såsom levéer, mittbankar, strömfåror, älvvallar och strandvallar. Vidare utgör reservatet ett utmärkt exempel för studier av vegetationens invandring och utveckling på nybildad mark som skapats till följd av landhöjning och sedimentavlagring.

1. Delområden

Figur 1: Kaplansholmen är uppdelat i 9 delområden.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

1.1 Beskrivning av delområden

1.1.1 Delområde 1: Öppen vattenyta

Kaplansholmen omges till stor del av öppen vattenyta. Den östliga mynningsarmen, Sjöstadsgrenen, ut i Väneren används som farled för småbåtsfordon och hålls öppen av Karlstad kommun. Medeldjupet i ådran är 4-5 m. Inom ådrans ytterområden bildas mittbankar.

1.1.2 Delområde 2: Vassområde

Deltats yttersta vegetationszon består, dels av flytvegetation så som gula näckrosor, dels av bälten bestående av bladvass och säv. Området ligger genom Vänerens reglering huvudsakligen under vatten. Längs med levéer samt inom de strandnära partierna växer enstaka alträd och gråvidebuskage.

1.1.3 Delområde 3: Strandvall med innanliggande lagunområden

Vassområdet ersätts gradvis av en strandvall, en fossil geologisk bildning skapad av en sjö, med innanför liggande lagunområden. Övergången mellan strandvallen och vassområdet är glidande och kan variera något med vattenståndet. Strandvallen är inte sammanhängande utan skiljs av lägre liggande partier. Vegetationen inom lagunområdena består av en tuvig fuktäng främst bestående av bladvass, starr och gräs. Uppe på strandvallarna växer tätt buskage av gråvide och brakved samt på de högsta partierna lövträd.

1.1.4 Delområde 4: Klockarådran

Mellan Örsholmen och själva Kaplansholmen ligger Klockarådran, Sjöstadsgrenens gamla mynningsådra. Vid dess inlopp ligger Klockarholmen och vid dess mynning finns ett flertal mittbankar. På Klockarholmen och strax söder om denna, på Kaplansholmen, finns områden med älvvallar, dvs. fossila bildningar skapade av forsande vatten. De lägre markpartierna är vassbevuxna medan de högre partierna är busk- och trädbevuxna.

1.1.5 Delområde 5: Erosionszon

Strandzon som påtagligt påverkats av Klarälvens erosion vilket bland annat framgår av att många träd "hänger ut" över älven. Strandzonen är uppdelad i två delar med en vegetationslös zon närmast vattenytan som övergår i en zon beväxt med i huvudsak björk med inslag av al, asp, rönn och brakved och med ett fältskikt av främst björnmossa och gräs.

1.1.6 Delområde 6: Deltats inre delar

På Kaplansholmens inre och norra delar samt på Hedens och Örsholmens högre delar övergår buskvegetationen till en luckig lövskog. Lövskogsbeståndet domineras av glas- och vårtbjörk med inslag av asp, grå- och klibbal, rönn, tall och enstaka granar. Topografin präglas av äldre levéer och strömstråk. Fältskiktet är fattigt med arter som rev- och mattlumner, vårbrodd, kruståtel och grenrör. Bottenskiktet domineras av björnmossa med inslag av andra mossor som

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

vitmossa, kammossa, kvastmossa, väggmossa och palmmossa. På murken ved i reservatet har rörsvepemossa påträffats. Rörsvepemossa är en typisk art för alluvial lövskog och vidare en signalart som indikerar värdefulla skogar med en lång kontinuitet av murken ved, hög luftfuktighet och skuggigt läge.

1.1.7 Delområde 7: Heden och Örsholmens levéeområden

Heden och Örsholmens stränder är uppbyggda som levéer vilket är en pågående process där bildningen byggs upp genom sedimentation i samband med högvatten. Markvegetationen domineras av björnmossa, gräs och starr medan den högre vegetationen består av ett busk- och trädskikt främst av lövträd med inslag av enstaka barrträd. Reservatsgränsen angränsar i väst till Örsholmen industriområde. Den östra delen av reservatet angränsar, dels mot Hedens småbåtshamn, dels mot Karlstads energi och återvinningsstation.

1.1.8 Delområde 8: Älvsfallsområde

Mindre älvsfallsområde i anslutning till Hedens småbåtshamn. Vegetationen består av gräs och täta buskage av al, brakved och gråvide.

1.1.9 Delområde 9: Kraftledningsområde

Genom reservatets västra del löper en bred kraftledningsgata. Träd- och buskskiktet i anslutning till denna avverkas med jämna mellanrum.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET KAPLANS HOLMEN

1 Syftet med naturreservatet

Syftet är att skydda och bevara ett område av högt geologiskt och pedagogiskt värde som en aktiv del av Klarälvens delta i Väneren med dess tillhörande vegetation och fauna. Vidare att uppnå och upprätthålla gynnsam bevarandestatus för den enligt habitatdirektivet utpekade naturtypen *alluvial lövskog*.

2 Beskrivning av bevarandevärdena

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Kaplansholmen
RegDOS-nummer	2002159
Kommun	Karlstad
Markslag och naturtyper:	
Öppen vattenyta	75 ha
Vassbälte	42 ha
Mad	19 ha
Alluvial lövskog	30 ha
Geomorfologi:	
Strandvall med intilliggande lagunområden	19 ha
Mynningsådra	8 ha
Erosionszon	2 ha
Deltats inre delar	13 ha
Levéoområden vid Heden och Örsholmen	12 ha
Älvsområde vid Heden	2 ha
Total areal	166 ha
Prioriterade bevarandevärden:	
Markslag	Alluvial lövskog
Strukturer	Alluviala avlagringar, gamla lövträd, död ved i olika nedbrytningsstadier
Arter	Rörsvepemossa, mindre

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

Friluftsliv	hackspett, stjärtmes, entita Upplevelse. Förståelse av geologiska sammanhang
Bevarandeplan finns: Naturtyp	91E0- <i>Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade</i>

2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Klarälvens delta i Vänern är Sveriges största insjödeltat och räknas även som landets största aktiva delta utanför fjällkedjan. Efter landisens avsmältning för ca 8000 år sedan har deltat i och med landhöjningen successivt flyttat söderut längs Klarälven. Deltat särskiljer sig från andra deltan genom sin storlek, en starkt berggrundstopografiskt betingad utbredning samt genom att både innehålla delar som är tydligt vågpåverkade och delar som vuxit ut relativt skyddade från vågpåverkan.

Vid Sandgrundsudden i centrala Karlstad delar Klarälven upp sig i två huvudfårar vilka i sin tur delar upp sig i en bred front av åtta mynningsarmar. Klarälvsdeltat är ett ovanligt utbreddt delta som omfattar en yta på ca 3000 hektar med en mil mellan den östligaste och västligaste mynningsarmen. Trots att stora delar av Klarälvens delta successivt upptagits av stadsbebyggelse samt påverkats av strandskoningar, muddring och utfyllnadsarbeten så är dagens delta i full utveckling och förändras från år till år genom fluktuationer i Klarälvens vattenflöde. Varje år förs stora mängder sediment med Klarälven ut i Vänern där det avsätts i mittbankar, levéer och likartade deltabildande processer. Betydande delar av deltats ytterområden räknas vara mer eller mindre oexploaterade.

Kaplansholmen är beläget vid utloppet av Klarälvens östligaste mynningsarm och har naturhistoriskt byggts upp som en mittbank. Under början av 1970-talet utfördes muddringsarbeten vid Sjöstadsgrenen och Klockarådrans mynning och utfyllnader av muddringsmaterial gjordes på Heden och Örsholmen. Parallellt med stranden på Örsholmen har en vall av sprängsten lagts ca 100 m utanför strandlinjen och fyllts ut med muddringsmassor. Stora delar av den nyvunna marken längs med Örsholmen utnyttjas idag till industriellt ändamål. De utfyllda delarna av Heden användes till att anlägga en sotdamm. Strandskoningar har utförts inom den övre delen av naturreservatet, uppströms Heden. Med undantag av nämnda åtgärder har deltat utveckling på Kaplansholmen i stor utsträckning varit opåverkat av mänskliga ingrepp och området uppvisar en representativ bild över ett insjödeltats uppkomst och tillväxt. I samband med reservatsbeslutet fastslogs att området ska undantas från mänsklig påverkan och lämnas till fri utveckling.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Ur geovetenskaplig synvinkel är Kaplansholmen högentressant som typexempel på utveckling av en aktiv deltafront. Kaplansholmen är uppbyggt genom deltabildande processer och inom området finns gott om exempel på typiska ytformer och strukturer som levéer, strandvallar, älvvallar, bankar, strömfåror och liknande formationer. Vidare är området intressant för studier av vegetationens kolonisering av nybildad mark.

2.3.2 Biologiska bevarandevärden

Klarälvens delta är utpekad som riksintresse för naturvård, något som framöver bör tas i åtanke vid bildning och förvaltning av naturreservat i anslutning till riksintresseområdet. Vegetationen på Kaplansholmen utgör ett tydligt exempel på vegetationens kolonisering och utveckling av ett deltas nybildade mark vilken gör det till ett intressant studieobjekt.

Lövskogsbeståndet på Kaplansholmen tillhör den värdefulla naturtypen *alluvial lövskog* vilken är utpekad enligt ramen för Natura 2000. Trädskiktet har en varierad åldersstruktur där merparten av träden är mellan 40-60 år. Liggande och stående död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier finns runt om i naturreservatet och på murken ved påträffas den för naturtypen typiska arten rörsvepemossa, vilken är en signalart som indikerar skogar med höga naturvärden.

Det varierade skogsbeståndet och tillgången på död ved indikerar för goda bo- och födoplatser för insekter och fåglar. Fågellivet gynnas vidare av naturreservatets ostörda läge. Karaktärsarter för Kaplansholmen är entita, stjärtmes, rödhake, rödvingetrast, svart-vit flugsnappare, nötväcka, spillkråka, mindre hackspett och olika arter av sångare. Av rovfåglarna märks brun kärrhök, duvhök och lärkfalk. Strandkantens fuktäng och höga vassbälte borgar även för en god tillgång av änder och vadare. Öppen vattenyta och lummig lövskog gynnar insektstillgången vilket i sin tur även gynnar fladdermusfaunan. Inom Klarälvsdeltat finns en stor population av bäver vilket sätter sina spår på Kaplansholmen. Bävern hjälper till att åstadkomma död ved på Kaplansholmen och runt om i naturreservatet finns gott om både äldre och nyligen bävergnagda stammar.

2.3.3 Bevarandevärden för friluftsliv

Klarälvens delta är utpekad som riksintresse för friluftsliv, något som framöver bör tas i åtanke vid bildning och förvaltning av naturreservat i anslutning till riksintresseområdet.

Naturreservatets sociala värde för besökare gynnas av närheten till centrala Karlstad och Väneren. Den vandrings- och cykelled som går längs med Örsholmens strand är ett omtyckt besöksstråk. Ett problem är att vandringsleden till viss del även utnyttjas av fordonstrafik, något som påverkar friluftslivet menligt.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

3 Revision av skötselplan

Vid revidering av skötselplanen för Kaplansholmen är det viktigt att utvärdera de tidigare åtgärder som utförts och därefter anpassa skötseln efter resultaten.

3.1 Områdets utveckling sedan reservatets bildande

Enligt reservatsbeslutet utgör Kaplansholmen ett pedagogiskt värdefullt och lättillgängligt parti av Karlstadsdeltat för studier av deltabildande processer och vegetationens nykolonisation. För att trygga detta ändamål beslöts i samband med bildandet av naturreservatet att området skulle lämnas opåverkat av arbetsföretag, att vegetationen i naturreservatet skulle få utvecklas fritt, att en enkel gångbro över Klockarådran skulle byggas samt att en strövstig skulle dras genom området. Det planerade bygget av gångbro samt strövstig har nedprioriterats i och med att ekonomiska förutsättningar saknats vilket innebär att större delen av naturreservatet idag är omöjligt att nå utan båt sommartid, något som kritiserats av allmänheten. Problem av dessa slag är något som beaktats vid revideringen av skötselplanen för naturreservatet.

Med undantag från muddringar av Sjöstadsgrenen, som av kommunen hålls öppen som farled för småbåtstrafik, har Kaplansholmen efter reservatsbeslutet till stor del undgått mänsklig påverkan och vegetationen har utvecklats mot ett triviallövskogsdominerat skogsbestånd. Problem med oönskade trädgårdsrymlingar som lupiner, spirea och jättebalsamin, vilka hotar att till viss del konkurrera ut naturlig vegetation om inte insatser sätts in, har emellertid uppkommit på senare tid. Runt om på Kaplansholmen ligger dessutom högar med skrot vilket påverkar framförallt naturreservatets besöksvärden negativt.

3.2 Omvärldsanalys

Dagens naturvårdsarbete påverkas till stor del av de nationella miljömålen samt det europeiska nätverket *Natura 2000*. Som ett led i detta arbete sker idag inom naturvården en stor satsning på att skapa gynnsam bevarandestatus för utpekade naturtyper, strukturer och typiska arter. För att skapa gynnsamma livsmiljöer för ett flertal rödlistade och hotade arter i länet har naturvårdsinsatser bland annat fokuserats på att skapa en högre andel död ved och löv i skogslandskapet. Vidare så satsas det på fortsatt hävd av slätter- och betesmarker för att gynna naturtyper, strukturer och arter knutna till ett rikt odlingslandskap. Ytterligare satsningar inom dagens naturvårdspolitik är att i högre grad kombinera naturvård, skogsbruk, lantbruk, friluftsliv och kulturmiljövård.

3.3 Handlingsalternativ och överväganden

Vattenståndet i Väneren och Klarälven har historiskt sett varierat kraftigt med årstiderna vilket radikalt påverkat vegetationens utseende på deltats mark. Tidvisa översvämningar har skapat ett skogsbestånd med trädslag som tålt att periodvis befinna sig under vattenytan. Flera av våra

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

lövträd som al, björk och asp klarar tämligen väl av att överleva på översvämmad mark medan barrträd saknar denna anpassning. Detta gör att det intill vattendrag med varierande vattenstånd bildas ekologiskt intressanta lövskogsdominerade översvämningsskogar s.k. alluviala lövskogar där inslag av barrträd är litet eller saknas helt.

Vattenståndet i Klarälven vid Kaplansholmen påverkas i första hand av Vänerns vattenstånd. Vänern är sedan 1935 reglerad enligt vattendom. Regleringen innebär att vattenståndet har blivit högre under vintern och lägre under sommaren. Årstidsbunden vattenståndsvariation förekommer även idag men extrema högvatten (>45,00 m ö h) och extrema lågvatten (<43,50 m ö h) var 4 ggr respektive 2 ggr vanligare före regleringen.

Med en minskad frekvens av översvämningar uppstår invandring av gran som på sikt hotar lövträdsbeståndet. Idag växer således både tall och gran på de högst belägna delarna av Kaplansholmen. Man har trots detta valt att betrakta det skogsbestånd som växer i naturreservatet som alluvial lövskog då skogsbeståndet ursprungligen uppkommit som en översvämningsskog samt äger många av de strukturer och typiska arter som förknippas med naturtypen.

Med nuvarande regleringsförhållanden i Klarälven och Vänern är störningsprocesserna inte tillräckliga för att på sikt upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för naturtypen alluvial lövskog. Då möjligheterna att påverka vattenståndsfluktuationerna för att åstadkomma tidvisa översvämningar saknas har man valt att utföra skötselåtgärder (t.ex. ringbarkning av gran) i syfte att imitera sådan störning. För att skapa en ökad mängd död lövved, något som gynnar diversiteten i naturreservatet, är det också angeläget ur en allmän naturvårdssynpunkt att ringbarka en viss andel lövträd.

Förekomsten av för alluvial lövskog typiska arter kan framöver vara underlag för att formulera kvalitetsmål över t.ex. populationsstorlek för dessa arter. I dagsläget är dock kunskapsunderlaget för svagt för att formulera välavvägda mål. För att få ökad kunskap över populationsstatus och eventuell hotbild av de för naturtypen utpekade arterna är ett rimligt första steg att inventera förekomsten av arterna på Kaplansholmen idag.

Kaplansholmen har höga pedagogiska värden där förståelse av geovetenskapliga, naturhistoriska och ekologiska samband är centralt. I dagsläget är det enbart möjligt att komma över till ön vintertid då isen lagt sig alternativt med båt, något som avsevärt försvårar studier av områdets naturhistoriska bakgrund, geovetenskapliga processer och ekologiska egenheter. Anläggning av en enkel gångbro över Klockarådran samt ytterligare vandringsleder och informationstavlor skulle förstärka naturreservatets pedagogiska och sociala värde genom att öka lättillgängligheten. Vidare satsning på friluftslivet genom anläggning av bro samt ytterligare leder är både en kostnadsfråga och en bedömningsfråga. Satsningar på naturreservatets sociala och pedagogiska värden bör hållas aktualiserade och om finansiering möjliggöres kan anläggning av bro och leder åter uppmärksammas.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

4 Skötselområden

Två skötselområden finns inom naturreservatet, en för markområdet och en för friluftslivsanordningar. För skötselområdena finns en sammanfattande beskrivning med avseende på karaktär, värden och kvalitetsmål samt de åtgärder som föreslås för ett bibehållande av utpekade värden. För en mer detaljerad beskrivning av området hänvisas till separat delområdesbeskrivning.

Figur 1. Skötselområde 1 utgör hela markytan. Skötselområde 2 utgör friluftsliv och information.

4.1 Skötselområde 1: Deltaområde

Naturligt uppbyggt deltaområde där vegetationen till stor del består av alluvial lövskog vilken domineras av björk med inslag av al, asp och barrträd.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

4.1.1 Kvalitetsmål

- Syftet är att behålla en aktiv deltafront med dess typiska ytstrukturer och processer.
- Arealen alluvial lövskog ska inte understiga 30 hektar.
- Andelen gran ska inte överstiga 10 % av den totala virkesvolymen.
- Mängden stående död ved i naturreservatet ska inom en tolvårsperiod inte understiga 10 % av den totala virkesvolymen.
- Mängden total död ved i naturreservatet ska inom en tolvårsperiod inte understiga 20 % av den totala virkesvolymen.
- Dokumentation av rörsvepemossans bevarandestatus i naturreservatet ska göras i samband med den nationella basinventeringen av värdefulla skogar.
- Önskad vegetation som spireabuske, lupiner och jättebalsamin bör enbart förekomma i max 5 % av naturreservatets totala markyta.
- Skrotupplag bör inte förekomma i naturreservatet.
- Öka möjligheterna för fladdermöss att hitta lämpliga boplatser.

4.1.2 Åtgärder

I huvudsak ska fri utveckling gälla inom naturreservatet för att därmed gynna en fortsatt utveckling av deltats uppbyggnad samt gynna områdets naturvärden. Avverkningar inom naturreservatet ska helt undvikas med undantag för nödvändig underhållsröjning längs med den kraftledning som löper genom naturreservatets västra del.

Ringbarkning av gran och björk kan med fördel genomföras vart 6:e år för att skapa en ökad andel stående död ved i naturreservatet vilket bl.a. gynnar insekts- och fågelfaunan.

I samband med den nationella basinventeringen av värdefulla skogar bör naturreservatets alluviala lövskog karteras genom en registrering av trädslagsfördelning, virkesförråd, mängd död ved, skiktbeskrivning, förekomst av gamla/grova träd samt beståndsålder. Mätningen görs i subjektivt utvalda provtytor, som bedöms representativa för beståndet.

I samband med den nationella basinventeringen av värdefulla skogar bör även en inventering av den för naturtypen typiska arten rörsvepemossa göras för att därigenom få ökad kunskap om artens populationsstorlek och status i naturreservatet. Arten kan framöver fungera som en potentiell indikatorart för uppföljning av den alluviala lövskogens tillstånd

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

För att förhindra ytterligare spridning samt minska dagens bestånd av trädgårdsspirea på Kaplansholmen och Örsholmen bör spireabuskgagen under tre efterföljande år slås i början av våren när skotten är som mest känsliga och därefter slås vart 6:e år. I naturreservatet har även jättebalsamin och lupiner etablerat sig och bör bevakas så att de inte blir ett problem framöver.

De skrotupplag som ligger runt om på Kaplansholmen bör snarast rensas bort.

Främjande av fladdermusfaunan i området kan göras genom att sätta upp 5-10 stycken fladdermusanpassade holkar i naturreservatet och därmed skapa boplatser.

4.2 Skötselområde 2: Friluftsliv och information

4.2.1 Kvalitetsmål

- Målet är att få besökarna att förstå, samt att i möjligaste mån uppleva områdets bevarandevärden.
- Åtgärder bör vidtas så att biltrafik motverkas inne i naturreservatet.

4.2.2 Åtgärder

En 0,8 km lång cykel- och vandringsled ska finnas vid Örsholmen. Leden ska röjas vid behov samt ha en tydlig ledmarkering. En informationstavla med allmän information om naturreservatet, typiska arter, föreskrifter samt en tydlig karta över området ska sättas upp i anslutning till vandringsleden. För att undvika oönskad fordonstrafik bör vägbommar sättas upp vid ledens ingångar till naturreservatet, se skötselområdeskarta.

Åtgärder för att lyfta fram naturreservatets geovetenskapliga, sociala och pedagogiska värde bör ses över. Om ekonomiska förutsättningar tillåter vore det önskvärt att anlägga en enkel gångbro över Klockarådran samt skapa ytterligare vandringsleder och informationstavlor över de geovetenskapliga processer som går att utläsa i landskapet. Insatser av detta slag skulle fördjupa naturreservatets besöksvärde och gynna områdets bevarandestatus för friluftsliv.

5 Uppföljning

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Reservatsskötaren ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts, vem som utfört dem samt när de genomförts.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

I den årliga dokumentationen bör följande ingå:

- Röjningar/ringbarkning i området
Vad, vilka områden och tidsåtgång.

- Eventuella åtgärder
Vad, vilka områden och tidsåtgång.

- Skyltning och vandringsled
Vad, vilka områden och tidsåtgång.

5.2 Uppföljning av kvalitetsmål

Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av kvalitetsmål genomförs varje år för:

- Vandringsled och informationsskylt

Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av kvalitetsmål genomförs var 6:e år för:

- Ringbarkning av gran/björk
- Utbredning av oönskad vegetation
- Borttag av oönskad vegetation

Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av kvalitetsmål genomförs var 12:e år för:

- Utbredning av arealen alluvial lövskog
- Mängden total samt stående död ved
- Andelen gran

6 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Borttag av skrot	2007-2010	Hela naturreservatet	2
Uppsättning av holkar	2007-2008	På holmen	3
Informationsskylt	2007	Örsholmen	1
Vägbom	2007-2008	Örsholmen	1
Underhåll av led och informationsskylt	Vid behov	Örsholmen	1
Ringbarkning av gran/björk	Vart 6:e år	Hela naturreservatet	1
Utbredning av oönskad vegetation	Vart 6:e år	Hela naturreservatet	2
Borttag av oönskad vegetation	Vart 6:e år	Hela naturreservatet	2
Utbredning av arealen alluvial lövskog	Vart 12:e år	Hela naturreservatet	1
Mängden total samt stående död ved	Vart 12:e år	Hela naturreservatet	1
Andelen gran	Vart 12:e år	Hela naturreservatet	1

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

7 Genomförd dokumentation

Området har dokumenterats i samband med två fältdagar 2005 inför revidering av skötselplanen.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

Om Ni vill överklaga Länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till regeringen, Miljödepartementet.

OBS!

SKRIVELSEN SKALL DOCK SKICKAS ELLER LÄMNAS TILL
LÄNSSTYRELSEN.

- För att Ert överklagande skall kunna tas upp till prövning måste Er skrivelse ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet.
- Tala om vilket beslut Ni överklagar, t.ex. genom ärendets diarienummer (numret överst till höger på beslutet).
- Underteckna skrivelsen, gör namnförtydligande samt uppge postadress och telefonnummer. Telefonnummer till Er arbetsplats bör också anges.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni ringa eller skriva till Länsstyrelsen. Länsstyrelsens adress och telefonnummer framgår av beslutet.

Naturvårdsenheten
Liv Lötberg

Konsekvensutredning enligt 27§ verksförordningen (1995:1322) av förslag till föreskrifter för naturreservatet Kaplansholmen, Karlstads kommun.

Bakgrund

Länsstyrelsen avser att besluta om nya inskränkningar och skäl gällande naturreservatet Kaplansholmen. Enligt 27§ verksförordningen (1995:1322) skall Länsstyrelsen göra en konsekvensutredning av de föreslagna föreskrifterna. Länsstyrelsen har gjort en konsekvensutredning av de föreskrifter som har karaktären normföreskrifter, d v s de som riktar sig till allmänheten.

Konsekvensutredning

Syftet med föreskrifterna

Föreskrifterna innebär vissa begränsningar för allmänheten utöver allemansrätten. Syftet är att trygga ändamålet med reservatet så att skador på naturvärdena inte uppkommer.

Effekter

Föreskrifternas påverkan på allmänhetens friluftsliv bedöms vara mycket begränsad.

Kostnader

De föreslagna föreskrifterna bedöms inte medföra några kostnader för allmänheten, berörda markägare eller kommunen.. Kostnader för skyltning och andra anordningar finansieras genom Naturvårdsverkets anslag för skötsel av naturvårdsobjekt.

Enhet

Naturvårdsenheten
Handläggare, direkttelefon

1992-08-18

231-1587-91

H Leander
054 - 19 74 72

NATURRESERVATET KAPLANS HOLMEN

Karlstads kommun

Värmlands län

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telex	Telefax	Postgiro
651 86 KARLSTAD	Våxnäsgratan 5-7	Växel 054-19 70 00 Direktnr se ovan	66198 LSTVARM S	054-15 38 71, 18 64 83 054-15 39 74 (försv enh) 054-19 73 40 (bilreg)	3 51 87-4

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

Bildande av

NATURRESERVATET KAPLANSHOLMEN, Karlstads kommun, Värmlands län

Innehållsförteckning Sid

BESLUTSDEL

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET 3

BESKRIVNING AV OMRÅDET 3

ÄRENDETS BEREDNING 4

OMRÅDETS BETYDELSE OCH BEHOV AV SKYDD OCH VÅRD
SAMT ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET 4

LÄNSSTYRELSENS BESLUT ENLIGT 7 § NATURVÅRDSLAGEN
(1964:822, omtryckt 1974:1025) 4

ÄNDAMÅLET MED NATURRESERVATET 5

FÖRESKRIFTER enligt 8 § naturvårdslagen - Angående rätten
att förfoga
över fastighet
inom natur-
reservatet 5

"- 9 § "- - angående
skyldighet att
tåla intrång 6

"- 10 § "- - angående vad
allmänheten
har att
iakttaga 6

"- 9 § naturvårds-
förordningen
(1976:484) - angående
skötseln av
natur-
reservatet 6

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Registeruppgifter
3. Hur man överklagar

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

BESLUTSDELUppgifter om naturreservatet

Namn	Naturreservatet Kaplansholmen
Kommun	Karlstad
Läge	Ca 4 km öster om Karlstads centrum vid mynningen av Klarälvens östligaste ådra i Vänern.
Kartblad	Topografiskt kartblad 10D NV Ekonomiskt kartblad 10D 7e
Gräns	Innerkanten av den punktstreckade linjen på bifogad karta, bilaga 1
Area	166 ha
därav landareal	49 ha
Fastighet	Örsholmen 1:1
Fastighetsägare	Karlstads kommun
Naturvårdsförvaltare	Karlstads kommun

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Kaplansholmen är en del av Klarälvens delta i Vänern som är landets största aktiva delta utanför fjällkedjan. Kaplansholmen är ett av de få områden inom deltat som fram till nutid har haft en typisk och relativt opåverkad utveckling. Den uppvisar en rad av de ytformer som de deltabildande processerna skapat, bl a levéer (älvvallar), bankar, strömfåror och strandvallar.

Vegetationen på Kaplansholmen är ett åskådligt exempel på nykolonisation av deltats nybildade land. De senast bildade delarna hyser en tuvig fuktäng med olika starrarter som längre upp på ön ersätts med buskvegetation av videarter och lövskog. Den senare är mycket tät och består till största delen av gråal med inslag av asp och björk. Fältskiktet är svagt utvecklat medan bottenskiktet ställvis är heltäckande med björnmossa som dominerande art.

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

Vegetationen skapar också förutsättningar för ett rikt fågelliv. Karaktärsarter är lövsångare, grönsångare, svart-vit flugsnappare, björktrast, rödvingetrast m fl. Av rovfågslarna märks brun kärrhök och duvhök.

Synnerligen iögonfallande är också bäverns aktivitet i området.

Klarälvens delta har utpekats som riksintressant för naturvård och friluftsliv enligt 2 kap 6 § naturresurslagen. I riksintresseområdet utgör Kaplansholmen en väsentlig del.

ÄRENDETS BEREDNING

Karlstads Naturvårdskrets av Svenska Naturskyddsföreningen föreslog i skrivelse till länsstyrelsen den 20 juli 1983 att Karlstads kommun och länsstyrelsen skulle ta upp frågan om naturreservatsbildning för Kaplansholmen. Ärendet remitterades till Karlstads kommun som, genom kommunstyrelsen den 21 januari 1985, meddelade att man i princip inte hade något att erinra mot reservatsbildning.

OMRÅDETS BETYDELSE OCH BEHOV AV SKYDD OCH VÅRD SAMT ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

Kaplansholmen är främst av geovetenskapligt intresse som exempel på en typisk, aktiv deltafront opåverkad av anläggningar och byggnation. Ön hyser dessutom naturskogsartad skog med ett intressant fågelliv och på nybildade landområden kan en primär vegetationssuccession studeras. Området vid Kaplansholmen utgör för närvarande ett av de få områden där de deltabyggande processerna inom Sveriges största aktiva delta fortfarande fortgår relativt opåverkade av människans åtgärder.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Det beskrivna området, som avgränsas med innerkanten av en punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 1), bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och vårdas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur.

Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1982:1097) området som naturreservat.

Naturreservatet skall heta naturreservatet Kaplansholmen.

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

ÄNDAMÅLET MED NATURRESERVATET

Ändamålet med reservatet skall vara

att i väsentligen oförändrat skick bevara en aktiv del av Klarälvens delta i Väneren med dess vegetation och fauna. Området är det parti av Klarälvsdeltat som bäst uppfyller kraven på orördhet, representativitet och mångsidighet. Dessutom utgör området ett pedagogiskt värdefullt och lättillgängligt parti av Karlstadsdeltat för studier av deltabildande processer och vegetationens nykolonisation.

Ändamålet skall tryggas genom att

- * Kaplansholmen med omgivning lämnas opåverkad av arbetsföretag.
- * vegetationen i reservatet fritt får utvecklas.
- * byggande av enkel gångbro över Klockarådran samt dragande av strövstig på Kaplansholmen.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen, vilka anges nedan.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra byggnad eller anläggning
2. anlägga väg, luft- eller markledning
3. anordna upplag
4. bedriva täkt
5. schakta, tippa, muddra eller fylla ut
6. utföra någon skogsvårds- eller skogsbruksåtgärd.

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken för pliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet nämligen

1. anordningar för utmärkning av och upplysning om naturreservatet.
2. Utförande av enkel gångbro över Klockarådran samt strövstig på Kaplansholmen.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. bryta grenar, fälla eller på annat sätt skada levande och döda träd och buskar.
2. gräva upp eller plocka växter. Förbudet gäller såväl blomväxter som spörväxter (mossor, lavar, svampar).
3. göra upp eld.
4. framföra motordrivnet fordon.
5. framföra motordriven farkost i Klockarådran

För skrifterna under C gäller även markägare och innehavare av särskild rätt.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen 1976:484) rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

Länsstyrelsen fastställer nedanstående skötselplan

SKÖTSELPLAN

Allmän beskrivning av reservatsområdet ingår i avsnittet "Beskrivning av området". För ytterligare information hänvisas till rapporten "Kaplansholmen i Karlstadsdeltat", Rickard Heijkensköld, 1974.

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Med tanke på områdets karaktär är någon indelning i skötselområden inte nödvändig.

Följande skall gälla

1. Området skall bevaras i orört och ostört skick. Inga skötselåtgärder eller anordningar för friluftslivet skall vidtas med undantag för de anordningar som anges under punkt 2.
2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och statens naturvårdsverks anvisningar.
3. Enkel gångbro skall utföras över Klockarådran samt strövstig dras på Kaplansholmen.
4. Naturvårdsförvaltaren skall vara Karlstads kommun.
5. Naturvårdsförvaltaren skall
 - utföra utmärkning och skyltning av reservatet.
 - utöva tillsyn och tillse att gällande reservatsbestämmelser efterlevs.
 - utveckla lämplig information om området.

FINANSIERING

Samtliga åtgärder bekostas av kommunen.

UPPLYSNINGAR HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (form 8)

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Eliasson.

I den slutliga handläggningen deltog naturvårdschef Furuholm, företrädare för den juridiska enheten samt byrådirektör Leander, föredragande.

Ingemar Eliasson

Halvar Leander

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

Bilagor

1. Beslutscharta
2. Registeruppgifter
3. HUR MAN ÖVERKLAGAR

Kopia till

Statens naturvårdsverk
Boverket

Kommunstyrelsen i Karlstads kommun (Rek + mb)
Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län

FBM

LM

PLE

Naturvårdsregistret

Reservatspärmen

NATUR

Professor Åke Sundborg, Uppsala universitet, geografiska
institutionen

Richard Heijkensköld, Uppsala universitet, geografiska
institutionen

till beslut ang bildandet
av naturreservatet

KAPLANSHOLMEN
Dnr 231-1587-91

Ek kart 103 74
Skala 1:10 000

72

500

13°34'

103 64 100 6e HAMMARÖ

6585

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

REGISTERUPPGIFTER

Namn	Naturreservatet Kaplansholmen
Kommun	Karlstad
Läge	Ca 4 km öster om Karlstads centrum vid mynningen av Klarälvens östligaste ådra i Vänern.
Kartblad	Topografiska kartbladet 10D NV Ekonomiska kartbladet 10D 7e
Gräns	Enligt karta, bilaga 1 till länsstyrelsens beslut
Fastighet	Örsholmen 1:1
Fastighetsägare	Karlstads kommun
Naturvårdsförvaltare	Karlstads kommun
Area	166 ha, varav 49 ha landareal
Naturtyper	Öppet vatten Lövskog, huvudsakligen gråal Vass, sävområde
landskapstyp	Deltaland
Naturgeografisk region	22a vänerslätterna
Skyddsmotiv	Geologiska, botaniska, ornitologiska
Skyddsföreskrifter	Indispensabla, totala: A1 t o m 6.
Skyddsföreskrifter, produktiv skogsmark	Indispensabla totala

Naturvårdsenheten

1992-08-18

231-1587-91

REGISTERUPPGIFTER (forts)

Inventeringar,
övrig dokumenta-
tion

Uppsala universitet, Naturgeografiska in-
stitutionen. Kaplansholmen i Karlstadsdel-
tat. Richard Heijkenskjöld, 1974.

Ymer, Årsbok 1973. Stockholm. Klarälvsdel-
tat i Karlstad. Åke Sundborg, Richard Hei-
kenskjöld.

Länstyrelsen i Värmlands län. Inventering
av fågellivet på Kaplansholmen med närmaste
omgivning. Uno Weiderstrand,
Jan Erik Björk, Anders Hansson, 1973.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till regeringen, miljö- och naturresursdepartementet.

OBS!

SKRIVELSEN SKALL DOCK SKICKAS ELLER LÄMNAS TILL LÄNSSTYRELSEN.

- * För att Ert överklagande skall kunna tas upp till prövning måste Er skrivelse ha kommit in till länsstyrelsen inom tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet.
- * Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets diarienummer (numret överst till höger på beslutet).
- * Tala även om varför Ni anser att beslutet skall ändras och vilken ändring Ni vill ha. Sänd med handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt och som Ni tidigare inte gett in i ärendet.
- * Underteckna skrivelsen, gör namnförtydligande samt uppge postadress och telefonnummer. Telefonnummer till Er arbetsplats bör också anges.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni ringa eller skriva till länsstyrelsen. Länsstyrelsens adress och telefonnummer framgår av beslutet.

Formulär 8